

Internetna poštenost in nepooblaščno dostopanje do zaščiteneh podatkov – analiza anketnega vprašalnika

Uvod

Wikileaks je novinarska organizacija, poznana po vsem svetu. Ustanovljena je bila leta 2006 in od takrat je objavila številne kontroverzne dokumente, ki so jih svetovne vlade klasificirale kot tajne in zaupne, in jih je spletna stran Wikileaks pridobila neavtorizirano. Nepooblaščno dostopanje do zaščiteneh podatkov je lahko kriminalno dejanje, kadar pa nekdo dostopa do podatkov značaja državne varnosti, lahko tako dejanje država označi tudi kot državno izdajstvo. Pogled na Wikileaks in dejanja ustanovitelja strani, Juliana Assanga, je v izobraženih liberalnih družbah (kot je na primer slovenska debatna skupnost), prevladujoče pozitiven. Dejanja nepooblaščenega dostopa in distribucije zaščiteneh podatkov posamezniki običajno upravičujejo s principi svobode govora, pravico državljanov do obveščenosti v demokracijah, in utilitaristično koristjo, ki jo je objava informacij prinesla.

Pričujoča anketa je bila izvedena na Medicinski fakulteti Univerze v Mariboru. Razdelila sem 100 anketnih vprašalnikov, vsi so bili vrnjeni. Reševali so jih študentje 2., 3., 4. in 5. letnika, pri tem pa so bili vprašalniki popolnoma anonimni (niso me zanimali niti demografski podatki, kot so spol, starost in kraj bivanja).

Z vprašalnikom sem želela ugotoviti, kakšno je splošno poznavanje fenomena Wikileaks in Juliana Assangea med študenti, in kakšna je njihova moralna sodba o nepooblaščenem dostopanju do zaščiteneh podatkov v različnih kontekstih.

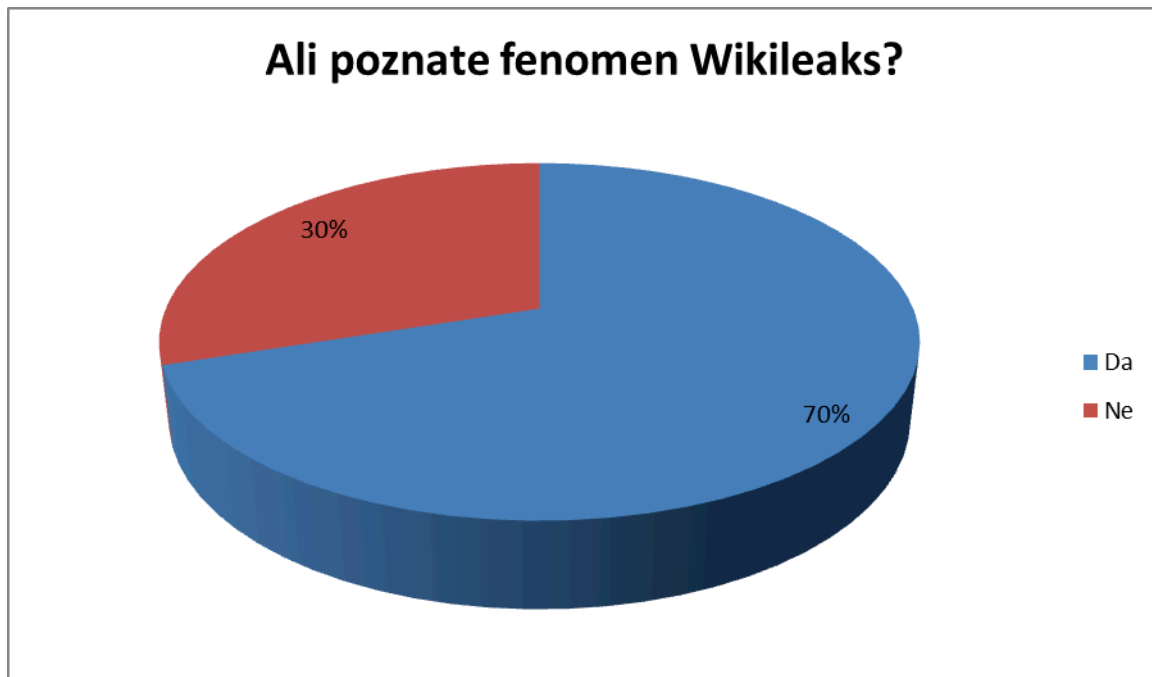
Rezultati ankete

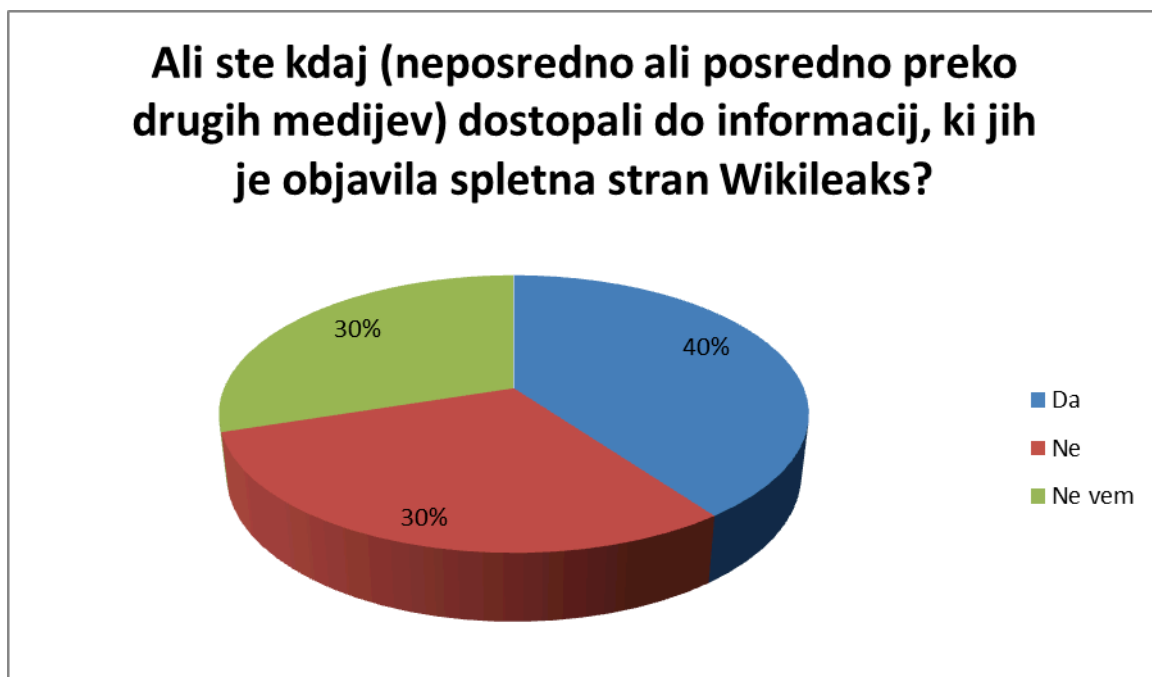
Graf 1: Ali poznate izraz hekerstvo?

Graf 2: Ali se vam zdi vdiranje v zavarovane zbirke podatkov moralno sprejemljivo?

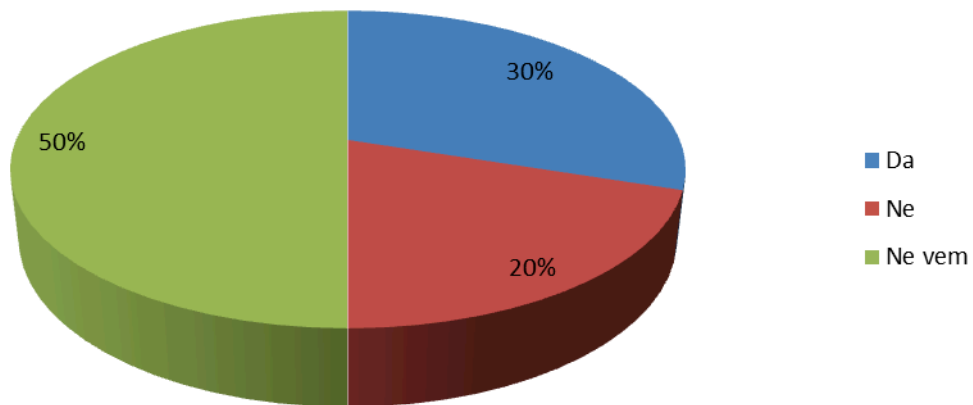

Graf 3: Ali poznate fenomen Wikileaks?

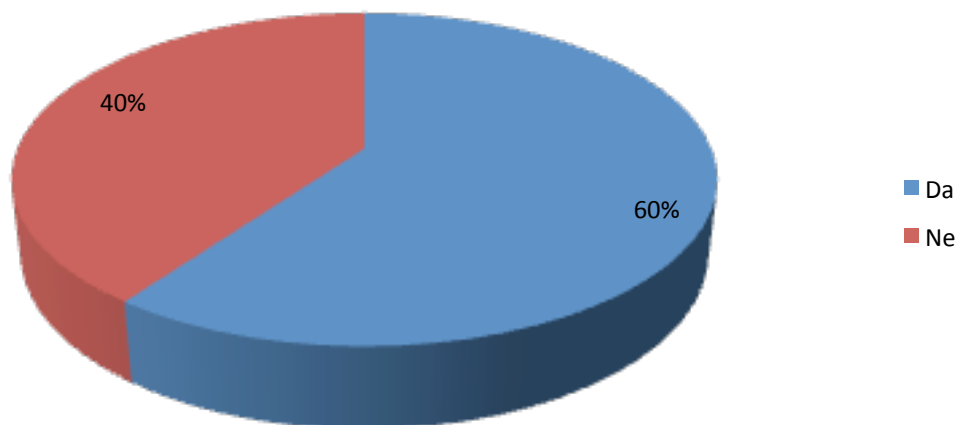
Graf 4: Ali ste kdaj (neposredno ali posredno preko drugih medijev) dostopali do informacij, ki jih je objavila spletna stran Wikileaks?

Ali se vam zdi, da so Wikileaks spremenili podobo sveta na bolje?

Graf 5: Ali se vam zdi, da so Wikileaks spremenili podobo sveta na bolje?

Ali veste, kdo je Julian Assange?

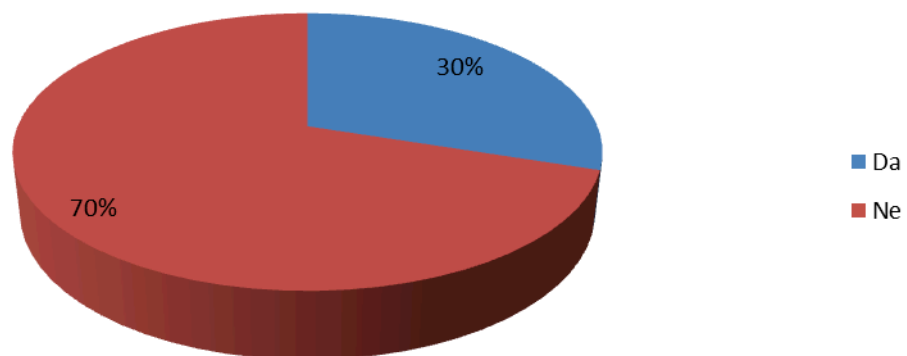

Graf 6: Ali veste, kdo je Julian Assange?

Ali menite, da bi Julian Assange moral biti sodno preganjan zaradi svojih dejanj na področju dostopanja do tajnih podatkov?

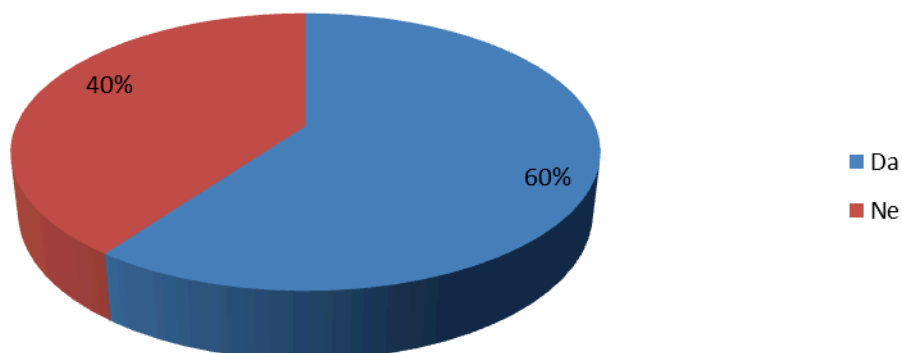
Graf 7: Ali menite, da bi Julian Assange moral biti sodno preganjan zaradi svojih dejanj na področju dostopanja do tajnih podatkov?

Ali ste kdaj dostopali do podatkov ali posedovali podatke, do katerih ste prišli nezakonito?

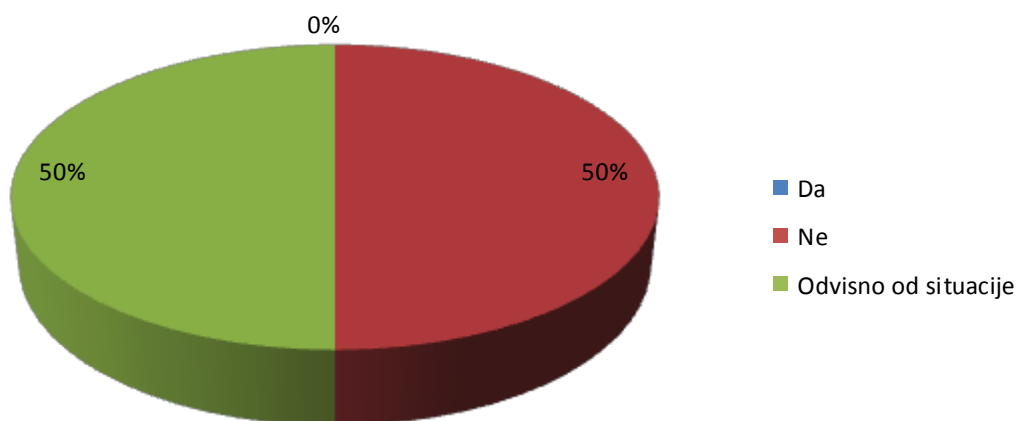
Graf 8: Ali ste kdaj dostopali do podatkov ali posedovali podatke, do katerih ste prišli nezakonito?

Ali se vam zdi, da je kraja podatkov v digitalni obliki enaka kraji katerega koli materialnega objekta?

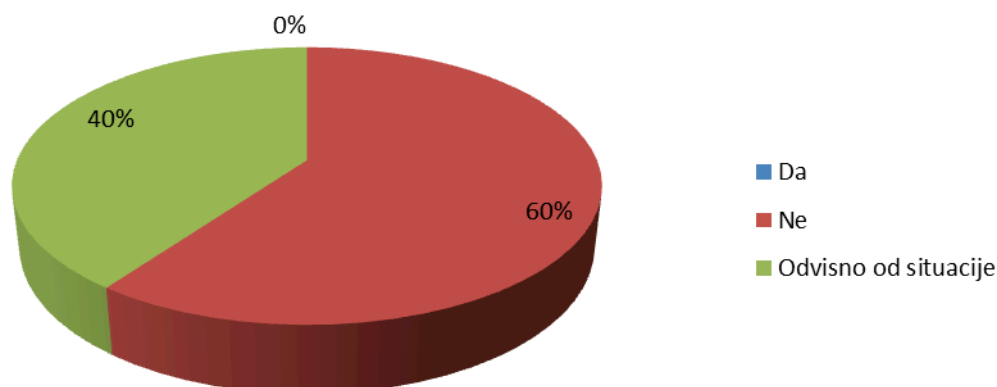
Graf 9: Ali se vam zdi, da je kraja podatkov v digitalni obliki enaka kraji katerega koli materialnega objekta?

Ali bi prijavili sošolca, ki bi nezakonito dostopal do podatkov, ki mu ne pripadajo?

Graf 10: Ali bi prijavili sošolca, ki bi nezakonito dostopal do podatkov, ki mu ne pripadajo?

Ali bi prijavili sošolca, ki bi nezakonito dostopal do podatkov tudi v primeru, da bi ti podatki koristili tudi vam?

Graf 11: Ali bi prijavili sošolca, ki bi nezakonito dostopal do podatkov tudi v primeru, da bi ti podatki koristili tudi vam?

Diskusija

V vzorcu 100 anketnih vprašalnikov so bili vsi vrnjeni in rešeni v popolnosti.

Vsi anketiranci poznajo izraz hekerstvo. Mnenja glede moralne sprejemljivosti vdiranja v zavarovane zbirke podatkov so deljena. 30% anketirancev meni, da je tako vdiranje sprejemljivo, prav tako 30% se zdi nesprejemljivo. 40% anketirancev pravi, da je moralna sprejemljivost tega dejanja odkvisna od situacije. Pod tem vprašanjem sem anketirance prosila za utemeljitev. Prevladujoča utemeljitev moralne sprejemljivosti takega dejanja je pravica do obveščeniosti državljanov. Kot razlog za moralno nesprejemljivost vdorov v zaščitene zbirke podatkov pa anketiranci večinoma navajajo pravico posameznika do zasebnosti ali države do državnih skrivnosti.

Večina anketirancev pozna fenomen Wikileaks, samo 40% anketirancev pa je zavestno dostopalo do podatkov, ki so bili objavljeni s strani Wikileaks. Na vprašanje »Ali menite, da so Wikileaks spremenili podobo sveta na bolje?« je polovica anketirancev odgovorila z »Ne vem«, kar kaže na velik odstotek neopredeljenosti glede problematike, kljub visoki (70%) seznanjenosti s problematiko.

60% anketirancev ve, kdo je Julian Assange. V naslednjem vprašanju me je zanimalo, ali menijo, da bi moral biti Julian Assange preganjan zaradi svojih dejanj. Polovica anketirancev meni, da to ni potrebno, samo 10% anketirancev pa pravi, da bi Assangea morali kazensko preganjati. Kot razlog za nepotrebniost kazenskega pregona anketiranci najpogosteje navajajo odsotniost škode, ki bi lahko bila povzročena z objavo tajnih podatkov, in splošni korist veče informiranosti.

Večina anketirancev (70%) ni še nikdar dostopala ali posedovala podatkov, ki bi bili pridobljeni na nezakonit način. Prav tako večina anketirancev (60%) meni, da je kraja podatkov v digitalni obliki enaka kriminalnemu dejanju kraje materialnega objekta. Kot utemeljitev anketiranci navajajo, da je zasebna lastnina vsaka lastnina, ki ima avtorja in/ali lastnika, ne glede na obliko ali materializacijo zapisa.

Nazadnje me je zanimalo, kako bi se študenti odzvali v konkretni situaciji nepooblaščenega dostopanja do zaščitenih podatkov. Polovica anketirancev pravi, da bi prijavila sošolca, ki bi nepooblaščen dostopal do zaščitenih podatkov. Vendar pa kar 60% študentov tega dejanja ne bi prijavilo, če bi tudi sami imeli korist od zaščitenih podatkov.

Zaključek

Mnenja o vprašanih internetne poštenosti in dostopanja do zavarovanih podatkov so med študenti Medicinske fakultete Univerze v Mariboru dokaj deljena. Ocenjujem, da poznavanje problematike v vzorcu študentov ni optimalno, prav tako pa so študenti glede problematike pogosto neopredeljeni. Kljub temu je anketni vprašalnik pokazal splošni trend miselnosti, ki (ponekod kontekstualno) upravičuje dostopanje do zaščitenih podatkov za namen splošne koristi in zadostitve temeljnim človekovim pravicam.

Eva Nike Cviki